

บทความวิจัย

แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา*

THE GUIDELINE TO REHABILITATION AND CONSERVATION OF CHAK PHRA TRADITION IN AREA OF NAKHON SONGKHLA MUNICIPALITY

พระปริมินทร์ มาลคนุโธ (พรหมการ)

Phra Parimin Malakunto (Promkan)

ดิเรก นุ่นกล่ำ

Direk Nunklam

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokaraja Branch, Thailand

E-mail: parimin2213@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา 2) เพื่อศึกษาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า: 1) ประเพณีชักพระของชาวจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของศิลปะ และประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวบ้านชุมชนที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมานับแต่ครั้งโบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน 2) การฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วยประโยชน์ คุณค่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพุทธศิลป์ ศิลปะ เรือพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จึงถือได้ว่าเป็นงานพุทธศิลป์ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความรักสามัคคีและพลังศรัทธาของชุมชน จนนำไปสู่การเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวเขตเทศบาลนครสงขลา 3) แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระนั้นมีค่ามากมายนัก เพราะเป็นแนวทางที่อยู่คู่กับประเพณีชักพระ และคนไทยมาช้านานเป็นการฝึกอบรม พัฒนาจิต ประเพณีชักพระแต่เดิมจุดประสงค์ของการสร้างประเพณีนี้ขึ้นก็เพราะต้องการสื่อถึง

* Received February 24, 2022; Revised May 26, 2022; Accepted August 1, 2022

หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้นำมาประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสงบในสังคม แนวทางทั้งหลายที่มีมาในประเพณีชักพระ ประมาณค่าไม่ได้จึงกล่าวได้เพียงว่าเป็นประเพณีที่ควรรักษาให้คงอยู่ และอยู่คู่กับเขตเทศบาลนครสงขลาตลอดไป

คำสำคัญ การฟื้นฟู, อนุรักษ์, ประเพณีชักพระ

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1. To study the history of Chak Phra Tradition in Songkhla Municipality 2. To study the revival and conservation of Chak Phra Tradition in Songkhla Municipality 3. To study the way to restore and preserve Chak Phra Tradition in Songkhla Municipality This research is a qualitative research. The results of the research were as follows: 1. Chak Phra Tradition of the people of Songkhla Province for a long time It is a tradition that reflects the the beauty of art and the good cultural traditions of the villagers and communities that have been carried on since from ancient times to the present. 2. Restoration and conservation of Chak Phra tradition. in Songkhla Municipality Consisting of benefits, values, local wisdom and Buddhist art, the art of amulets in Songkhla municipality can be regarded as Buddhist art that was created with love, unity and faith in the community. Until leading to a great tradition of the people of Songkhla municipality . Guidelines for restoration and conservation The Chak Phra tradition is very valuable because it is the same way that the Chak Phra tradition. and Thai people come to me For a long time, it was a training, mental development, Chak Phra tradition. Originally, the purpose of creating this tradition was because he wanted to convey the teachings of the Buddha for future generations to practice bring peace in society All the ways that come in the Chak Phra tradition cannot be estimated, so it can only be said that it is a tradition that should be preserved and stay together with Songkhla municipality forever.

Keywords: restoration, conservation, Chak Phra Tradition

บทนำ

ประเพณีชักพระหรือลากพระมีผู้สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในประเทศอินเดียตามลัทธิของศาสนาพราหมณ์ที่นิยมนำเทวรูปออกแห่ในโอกาสต่าง ๆ ต่อมาชาวพุทธได้นำมาดัดแปลงให้

ตรงกับศาสนาพุทธ ประเพณีชักพระหรือลากพระได้ถ่ายทอดมาถึงประเทศไทยภาคใต้ได้รับและนำไปปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีสืบมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวใต้มีความเชื่อว่าการลากพระจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลหรือเป็นการขอฝน เพราะผู้ประกอบพิธีส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม “การชักพระหรือลากพระของชาวใต้มี 2 ประเภท คือ ลากพระทางบกกับลากพระทางน้ำ” การลากพระทางบก คือ การอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนนมพระ (คือยานพาหนะที่ใช้ประดิษฐานพระพุทธรูปในการลากพระทางบก) หรือบุษบกแล้วแห่ไปยังจุดหมาย การลากพระทางบกเหมาะกับวัดที่อยู่ห่างไกลแม่น้ำลำคลอง การลากพระทางน้ำ คือ การอันเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ขึ้นประดิษฐานบนเรือพระแล้วแห่ไปยังจุดหมาย การลากพระทางน้ำเหมาะกับวัดที่อยู่ใกล้แม่น้ำ (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542) ในวันชักพระหรือลากพระจะมีการตักบาตรหน้าล้อ โดยชาวบ้านจะเตรียมอาหารมาใส่บาตร ซึ่งบาตรนั้นจะเตรียมไว้หน้าพระลาก การตักบาตรหน้านมพระเรียกว่า “บาตรหน้าล้อ” หลังจากตักบาตรเสร็จแล้วจะอันเชิญพระลากประดิษฐานบนบุษบก และเมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำขนมต้ม (ขนมชนิดหนึ่งทำด้วยข้าวเหนียวและห่อด้วยใบพ้อ) มาใส่บาตรและแขวนไว้หน้านมพระ และเมื่อมีการลากพระถึงหน้าบ้านใครคนในบ้านนั้นก็จะนำขนมต้มออกมาใส่บาตร (ประชุม ชุมเพ็งพันธ์, 2548) ประเพณีชักพระจึงถือได้ว่ามีความสำคัญต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยแต่ละประเพณีจะมีความแตกต่างกันแต่สะท้อนถึง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องไปบริบทของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านภูมิประเทศ ที่ตั้งของชุมชน ด้านการประกอบอาชีพที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องที่ ประเพณีจึงถือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของประเพณีคือเป็นแบบแผนที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อใช้ร่วมกัน และคนส่วนใหญ่เห็นชอบ แล้วนำไปปฏิบัติ

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญกับประเพณีท้องถิ่น อย่างประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก โดยการสืบสารประเพณีลากพระเป็นประจำทุกปี และประชาชนต่างให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการประดิษฐ์เรือพระได้งดงาม วิจิตรบรรจงมากเป็นอันดับต้นๆ ของภาคใต้ ซึ่ง กว่าจะได้เรือพระอย่างที่เราเห็นนั้นต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวบ้าน และยังต้องใช้เวลามากกว่าแรมเดือน (สมเกียรติ ภูมิศิริไพบูลย์, 2541) ซึ่งประเพณีลากพระมีการแบ่งประเภทของเรือพระออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เรือพระบกและเรือพระน้ำ หากท้องถิ่นใดมีพื้นที่ติดกับน้ำอย่างอำเภอระโนด จะมีการประดิษฐ์เรือพระน้ำเพื่อลากเรือพระไปทางน้ำซึ่งจะง่ายและสะดวกมากกว่าการลากเรือพระบก ส่วนเรือพระบกโดยมากแล้วจะอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม การลากพระทั้ง 2 ประเภทนั้นนอกจากจะมีการประดิษฐ์ให้ออกมาอย่างงดงามแล้ว จะต้องมีการตกแต่งเรือให้ยาวพอประมาณติดกับเรือพระ เพื่อใช้สำหรับ

ให้พระพุทธรูปปางนาคปรก และในส่วนของการลากเรือพระบก ปัจจุบันมีการนำรถกระบะมาประดิษฐ์เป็นเรือพระ ถือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนอีกทางหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมในยุคของโลกไร้พรมแดนอย่างเห็นได้ชัด

เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสารประเพณีลากพระ เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนดจัดงานประเพณีลากพระและตักบาตรเทโว เป็นประจำทุกปี โดยจัดให้มีกิจกรรมพิธีสมโภช-แห่ผ้าห่มองค์เจดีย์หลวงเขาตังกวน พิธีตักบาตรเทโว การประกวดเรือพระ (ประเภทประเพณีนิยม และประเพณีอนุรักษ์ท้องถิ่น) ขบวนแห่เรือพระ ชิงถ้วย ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ณ บริเวณเชิงบันไดเขาดังกวน บริเวณลานดอกแก้ว และบริเวณสระบัว แหลมสมิหลา สงขลา สำหรับการจัดงานประเพณีลากพระฯ จัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีลากพระให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวใต้สืบไป อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนและพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ได้รู้สึกหวงแหนและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาให้เป็นที่รู้จักทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้น ผู้ทำการวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำวิจัยเรื่อง แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลา เพื่อเป็นแนวทางฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยอนุรักษ์ช่วยคิดและช่วยสืบสานประเพณีชักพระให้อยู่คู่กับชาวภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา
2. เพื่อศึกษาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร (Document Study) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ประเพณีชักพระ จากผู้ที่มีส่วนร่วมในประเพณีนี้ ทั้งประชาชนที่มาทำเรือพระ พระภิกษุสามเณร ส่วนราชการ และประชาชนผู้ที่ร่วมสืบสารประเพณี ในเขตเทศบาลนครสงขลา ประกอบเนื้อหาวิทยานิพนธ์ โดยสรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้ทำเรือพระ พระภิกษุ

สามเณร ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ และชาวบ้านที่เข้าร่วมประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จำนวน 15 รูป/คน

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันทั้งในส่วนข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เรียบเรียงเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา ” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็น ดังนี้

วัฒนธรรม หมายถึง แนวทางปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันของบุคคลในชุมชนแต่ละชุมชนที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนที่ส่งต่อมาสู่คนรุ่นหลัง พร้อมทั้งสะท้อนถึงตัวตนที่ชัดเจน เช่นเอกลักษณ์ประจำชาติของคนไทยที่มีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งการใช้ภาษา อุปนิสัยใจคอที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิริยามารยาทที่อ่อนหวาน นุ่มนวล มีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ประเพณีลากพระ หรือชักพระของชาวจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความงดงามของศิลปะ และประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวบ้านชุมชนที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมานับแต่ครั้งโบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน โดยในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้คำแทนของประเพณีนี้ว่า “ประเพณีชักพระ” ซึ่งเป็นคำที่คนส่วนใหญ่มักนิยมเรียกกัน

คุณค่าและความสำคัญเรือพระนั้นนอกเหนือจากมีความสำคัญในฐานะสัญลักษณ์ในงานประเพณีชักพระ ที่สร้างเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปเป็นพุทธบูชาแสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ยังมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดศูนย์รวมของภูมิปัญญาเชิงช่างท้องถิ่น ฝีมืองานศิลปกรรมของคนในท้องถิ่นและยังเป็นสื่อกลางที่ดึงดูดให้คนในชุมชนชุมมาพบปะสังสรรค์ มีการสานสัมพันธ์ในรูปแบบชุมชนสามัคคีอีกด้วย

องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับประเพณีวัฒนธรรมการในเขตเทศบาลนครสงขลา ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องการสร้างสรรค์เรือพระบก เรือพระน้ำ การทำตะโพน หรือการทำขนมต้มเพื่อประกอบประเพณีชักพระ ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม

ชาวภาคใต้ และเป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่ชาวภาคใต้ทุกคนต้องตระหนักเห็นความสำคัญและอนุรักษ์สืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลัง

กิจกรรมสำคัญที่มีอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมในเขตเทศบาลนครสงขลา ล้วนมีความสำคัญมีที่มาที่ไปและมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นกิจกรรมดั้งเดิมที่ควรสานต่อ แต่เนื่องด้วยในสังคมปัจจุบันที่ทุกคนต่างมุ่งประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีวิต จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ครบถ้วน ดังนั้น การศึกษาเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องร่วมมือกันต่อไปทั้งเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดั้งเดิมต่อไป

2. เพื่อศึกษาประโยชน์และคุณค่าของการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

คุณค่า หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์ หรือมีมูลค่าสูง คุณค่าของสรรพสิ่งในโลกนี้มีอยู่มากมายมนุษย์จะกำหนดขอบเขตในเรื่องของคุณค่าของสรรพสิ่งนั้น กระทำได้ยาก เพราะแต่ละคนแต่ละสังคมย่อมมีการกำหนดคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน คุณค่าอาจแบ่งได้เป็นคุณค่าสูง คุณค่าต่ำ หรือคุณค่าที่เป็นส่วนปัจเจกบุคคลและคุณค่าส่วนสังคม หรืออาจแบ่งเป็นคุณค่าภายใน คุณค่าภายนอก (ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, 2542)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ที่สั่งสมกันมาจากรุ่นสู่รุ่นผ่าน ความเชื่อ พฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยน พัฒนา ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตในขณะนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความหลากหลายเนื่องจากสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป จึงไม่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ไขปัญหาคิดได้เหมือนกันในทุกท้องถิ่นแต่สามารถดัดแปลงมาใช้ได้ทั้งนี้ ประสพการณ์การเรียนรู้ของแต่ละคน และสภาพแวดล้อมแต่ละท้องถิ่นด้วย

ศิลปะ หรืองานพุทธศิลป์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในพระพุทธศาสนา เพราะศิลปะนั้นต้องใช้การดำรงชีวิตและพระพุทธรูปองค์ที่ทรงตรัสสรรเสริญผู้ที่มีศิลปะ เรือพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จึงถือได้ว่าเป็นงานพุทธศิลป์ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความรักสามัคคีและพลังศรัทธาของชุมชน จนนำไปสู่การเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวเขตเทศบาลนครสงขลา (พระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร บุรณะ), 2564)

การอนุรักษ์ หมายถึง การคงสภาพไว้ การบำรุงรักษา การดูแล การสงวน รวมถึงการวางแผนสิ่งที่ดีงาม การป้องกันไว้มิให้สูญหายไป การมองเห็นคุณค่าของความรู้และสิ่งที่ได้คิดสร้างสรรค์ไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ต่อเศรษฐกิจและสังคม เช่นวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมและการพัฒนาสิ่งที่ดีงามที่มีอยู่ให้ยั่งยืนต่อไป

3. แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จากการศึกษาวิเคราะห์การนำแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระในเขตเทศบาลนครสงขลาผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ประเพณีชักพระเป็นคำเรียกง่าย ๆ ของชาวเขตเทศบาลนครสงขลาที่เป็นคำเรียกแบบพื้นบ้านไม่ต้องมีพิธีอะไรมาก เป็นการสื่อถึงการดำเนินชีวิต และวิถีชีวิตของคนในแต่ละพื้นที่ การชักพระ หรือลากเรือชักพระนั้น มีแนวทางทางด้านจิตใจเป็นอย่างมากสำหรับ พุทธศิลป์ในเรื่องพระในเขตเทศบาลนครสงขลา จึงมีแนวทางทางสุนทรียะอย่างเต็มเปี่ยม เพราะไม่ว่าจะมองหรือพิจารณาในแง่มุมมิติใด ก็จะปรากฏให้เห็นถึงแนวทางทางพุทธศิลป์ และด้วยมุมมองในเชิงแนวทาง ผู้วิจัยมองว่า ก็สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริงได้

ความสามัคคีเป็นสิ่งที่มากับประเพณีเรือพระ เพราะการทำเรือพระต้องมีความสามัคคีร่วมมือช่วยเหลือกันจึงจะทำให้เรือพระสำเร็จ แม้ยังไม่ถึงวันประเพณีชักพระความสามัคคีก็ยังมี (เอกรินทร์ ชัยยะโปะ, 2564) และเมื่อถึงวันชักพระชาวบ้านในชุมชนของตนเองจะมาช่วยกันมาก ฉะนั้น ประเพณีชักพระจึงแสดงให้เห็นถึงแนวทางของความสามัคคีที่แผ่มาด้วย และทำให้เกิดความปรองดองกลมเกลียวของคนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่ให้ความสำคัญกับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

ประเพณีชักพระของเขตเทศบาลนครสงขลาเป็นประเพณีที่ทุกคนให้ความสนใจเป็นอย่างมากถึงแม้อยู่ไกลก็มาเที่ยวมาชมเรือพระ ประเพณีชักพระเป็นกุศโลบายที่ให้ชาวบ้านเข้าวัดทำบุญด้วยการเสียสละสิ่งของ ซึ่งเป็นการทานหรือจะเรียกว่าถวายทานก็ได้ด้วย ข้าว น้ำ ผ้า ยานพาหนะ ดอกไม้ ของหอม ของอุปโภค บริโภค ที่ปัก เครื่องประดับ ๆ เป็นต้น และยังมีทานอย่างอื่นที่ไม่ต้องใช้วัตถุด้วย แนวทางของทานที่ปรากฏในประเพณีชักพระนั้นมีค่ามากมายนัก เพราะเป็นแนวทางที่อยู่คู่กับประเพณีชักพระ และคนไทยมาช้านานเป็นการฝึกอบรม พัฒนาจิต ประเพณีชักพระแต่เดิมจุดประสงค์ของการสร้างประเพณีนี้ขึ้นก็เพราะต้องการสื่อถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้นำมาประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสงบในสังคม แนวทางทั้งหลายที่มีมาในประเพณีชักพระ ประมาณค่าไม่ได้จึงกล่าวได้เพียงว่าเป็นประเพณีที่ควรรักษาให้คงอยู่ และอยู่คู่กับเขตเทศบาลนครสงขลาตลอดไป

การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมนั้น มีคุณค่าอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรมในรูปแบบใด ต่างก็มีคุณค่าและมีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น ถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายต้องหันหน้ามาร่วมมือกัน ไม่ปล่อยให้ประเพณีอันดีงามของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่ทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์เพื่อให้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของเราสามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ถือได้ว่ามีประโยชน์มีคุณค่า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพุทธศิลป์ มีศิลปะ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความรักสามัคคี และพลังศรัทธาของชุมชน นำไปสู่การเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวเขตเทศบาลนครสงขลา

เป็นการต้องการสื่อถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้นำมาประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสงบในสังคม จึงกล่าวได้เพียงว่าเป็นประเพณีที่ควรรักษาให้คงอยู่ และอยู่คู่กับเขตเทศบาลนครสงขลาตลอดไป ข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่า ผู้เกี่ยวข้องควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีเรือพระที่มีความสำคัญต่อบริบทในสังคม จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เห็นเป็นรูปธรรมในการสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมการรักษาประเพณีให้ปรากฏเด่นชัดในสังคมของคนในพื้นที่เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกัน โดยการจัดเสวนาเพื่อร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะของกันและกัน ที่สะท้อนถึงการอนุรักษ์พุทธศิลป์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความเอาใจใส่ ควรส่งเสริมและการสืบสาน อนุรักษ์ประเพณีชักพระตั้งถามให้คู่สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์. (2542). ญาณวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์.(2548). ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สงศรี ชมภูวงศ์.(2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครศรีธรรมราช: วิพีเอส),
- สมเกียรติ ภูมิศิริไพบูลย์.(2541). การศึกษาการทำเรือพระในจังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์.(2542). เรือพระ ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2542, เล่ม 14, กรุงเทพมหานคร: สยามเพรส แมเนจเม้น.
- พระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร(บุรณะ). (2564). แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ, (พระปริณิธน์ มาลคณโธ (พรมการ), ผู้สัมภาษณ์)
- เอกรินทร์ ชัยจะโปะ. (2564). แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีชักพระ. (พระปริณิธน์ มาลคณโธ (พรมการ), ผู้สัมภาษณ์)